

E3G

Европейски компас за конкурентоспособност и „Чист индустриален пакт“: основни положения и възможности за българския бизнес

Генади Кондарев,

старши сътрудник за Централна и Източна Европа към E3G

и енергиен експерт към ЧИЕЦ

Европейски компас на конкурентоспособност

E3G

Компас на конкурентоспособността – нова стратегия за икономически растеж. На база на доклада на Марио Драги - Представен от ЕК през януари 2025 г.

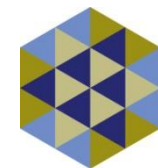
Силна основа за растеж, върху която после да стъпва „Чистият индустриален пакт“:

17% от световния БВП се създава от единния пазар на ЕС

10 трилиона евро спестявания държат европейските домакинства

76 държави имат търговски споразумения с ЕС

Европейски компас на конкурентоспособност

E3G

Три основни стълба:

Иновации

Декарбонизация

Диверсификация на доставките

Европейски компас на конкурентоспособност

Очертава как ЕС ще ускори иновациите чрез:

Благоприятна среда за млади компании – специална стратегия на ЕС за стартиращи и растящи бизнеси

Подкрепа за големи компании в усвояването на нови технологии като изкуствен интелект (AI) и роботика чрез инициативата „*Apply AI*“

По-лесна работа на фирмите в целия ЕС – опростяване на правилата и законите с предложение за „28-ми правен режим“, гарантиращ единен набор от правила в ЕС

Насърчаване на нови технологии – с конкретни планове за квантови технологии, авангардни материали, биотехнологии, роботика и космически технологии

Европейски компас на конкурентоспособност

E3G

Как ЕС ще премине към чиста и достъпна енергия чрез:

Чист индустриален пакт – намаляване на въглеродните емисии, особено за енергоемките предприятия, и подпомагане на прехода им към нисковъглеродни технологии

Специализирани планове за енергоемки сектори – химия, стомана и метали, които са най-уязвими в този етап на прехода

План за достъпна енергия – мерки за намаляване на цените и разходите за енергия

Европейски компас на конкурентоспособност

E3G

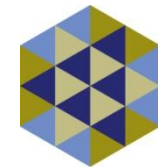
Как ЕС ще премине към чиста и достъпна енергия чрез:

Чист индустриален пакт – намаляване на въглеродните емисии, особено за енергоемките предприятия, и подпомагане на прехода им към нисковъглеродни технологии

Специализирани планове за енергоемки сектори – химия, стомана и метали, които са най-уязвими в този етап на прехода

План за достъпна енергия – мерки за намаляване на цените и разходите за енергия

Европейски компас на конкурентоспособност

E3G

План за достъпна енергия – мерки за намаляване на цените и разходите за енергия

Базиран на **4 стълба**:

Намаляване на енергийните разходи за всички

Завършване на Енергийния съюз

Привличане на инвестиции и гарантиране на изпълнението

Готовност за енергийни кризи

Планът включва **8 действия**, като много от тях ще се реализират още през 2025 г.:

Европейски компас на конкурентоспособност

План за достъпна енергия

Действие 1 – По-достъпни сметки за електроенергия

Общата методология на ЕК ще насърчава ефективно използване на мрежата, намаляване на системните разходи и препоръки за по-ниски национални данъци върху електроенергията.

Действие 2 – Намаляване на разходите за електроснабдяване

Пълно прилагане на правилата на ЕС, повече дългосрочни договори, ускорено разрешаване на проекти, подсилени мрежи и повече гъвкавост – с потенциал да намалят цените на едро в ЕС със средно 40%.

Действие 3 – Добре функциониращи газови пазари

Повече регулаторен контрол и използване на общата покупателна сила на ЕС за по-добри условия за внос, защита от ценова волатилност и намаляване на крайните цени.

Европейски компас на конкурентоспособност

План за достъпна енергия

Действие 4 – Енергийна ефективност и спестявания

Подкрепа за доставчици на енергийно ефективни решения, обновени правила за етикетиране и екодизайн. Спестявания: €120 млрд през 2023 г., прогноза за €162 млрд до 2030 г.

Действие 5 – Завършване на Енергийния съюз

Цел: интегриран енергиен пазар и силна координация, избягване на до €103 млрд допълнителни системни разходи до 2040 г. Създаване на работна група за Енергийния съюз.

Действие 6 – Тристранен договор за достъпна енергия за индустрията

Обединяване на публичен сектор, енергийни производители и индустрия за стабилна и конкурентна инвестиционна среда и гарантиране на работни места.

Европейски компас на конкурентоспособност

План за достъпна енергия

Действие 7 – Сигурност на доставките

Устойчивост на системата срещу геополитически, кибер и климатични рискове за стабилни цени и непрекъснат достъп до енергия.

Действие 8 – Подготовка за ценови кризи

Насоки за управление на търсенето, временни увеличения на трансграничните потоци и защита на достъпността при пикови кризи.

Европейски компас на конкурентоспособност

План за достъпна енергия

Действие 7 – Сигурност на доставките

Устойчивост на системата срещу геополитически, кибер и климатични рискове за стабилни цени и непрекъснат достъп до енергия.

Действие 8 – Подготовка за ценови кризи

Насоки за управление на търсенето, временни увеличения на трансграничните потоци и защита на достъпността при пикови кризи.

Европейски компас на конкурентоспособност

Намаляване на зависимостите

ЕС вече разполага с най-голямата и най-бързо разрастваща се мрежа от търговски споразумения в света, обхващаща **76** държави.

Предлагат се допълнителни стъпки за диверсификация и укрепване на веригите на доставки чрез:

Нови партньорства за чиста търговия и инвестиции – гарантиране на достъп до суровини, чиста енергия, устойчиви транспортни горива и чисти технологии от целия свят

Преразглеждане на правилата за обществени поръчки – възможност за въвеждане на *европейско предпочитание* в ключови сектори и технологии

Европейски компас на конкурентоспособност

На практика:

● Нови партньорства за чиста търговия и инвестиции

Двустранни и многостранни споразумения – ЕС вече договаря специални „чисти“ компоненти в търговските си споразумения (напр. достъп до литий, редкоземни елементи, водород). Това означава, че когато подписва ново споразумение за свободна търговия, ще има клаузи, гарантиращи сигурни доставки за европейската индустрия.

Съвместни инвестиционни проекти – ЕС може да влага капитал (чрез InvestEU, EIB, Global Gateway) в изграждане на соларни или водородни мощности в трети държави, като в замяна получава дългосрочен достъп до чиста енергия и горива.

Диверсификация – намаляване на зависимостта от малък брой доставчици (напр. Китай за соларни панели, Русия за газ) чрез отваряне на нови източници – Чили, Австралия, Канада, африкански държави.

Европейски компас на конкурентоспособност

На практика:

● Преразглеждане на правилата за обществени поръчки – „Европейско предпочитание“

Предимство за „Произведено в ЕС“ – при търгове за ключови технологии (батерии, водородни електролизатори, стоманодобив с ниски емисии) европейските производители могат да получават бонус точки или да имат минимални гарантирани дялове.

Секторен фокус – критични технологии (енергийни мрежи, ВЕИ оборудване, полупроводници, чист транспорт) могат да бъдат обект на специфични квоти или по-строги изисквания за произход.

Пример от САЩ – по подобие на „Buy American“ клаузите в американските обществени поръчки, ЕС би могъл да въведе „Buy European“ за стратегически продукти. Това би защитило европейските производители от по-евтин, но силно субсидиран внос (напр. от Китай).

Европейски компас на конкурентоспособност

E3G

На практика:

ЕС ще гарантира достъп до ключови суровини и чисти технологии чрез целенасочени международни сделки.

При вътрешни търгове ще се въведе „европейска тежест“ – тоест, ако една българска фирма предлага батерии или софтуер, произведени в ЕС, тя ще има по-голям шанс да спечели, дори цената да е малко по-висока.

Европейски компас на конкурентоспособност

В допълнение към трите стълба, Компасът за конкурентоспособност въвежда пет хоризонтални фактора, валидни за всички сектори:

- **Намаляване на бюрокрацията** – опростяване на изискванията за устойчиво отчитане, по-благоприятна бизнес среда.
- **Премахване на бариерите в единния пазар** – модернизация на правилата и предотвратяване на нови пречки.
- **По-ефективно финансиране** – нови продукти за спестяване и инвестиции, стимулиране на рисковия капитал, свободен поток на капитали.
- **Умения и качествена заетост** – образование, обучение и учене през целия живот за преодоляване на недостига на кадри.
- **По-добра координация** – инструмент за координация и нов Фонд за конкурентоспособност, който обединява сходни финансови инструменти.

Европейски компас на конкурентоспособност

Европейската комисия: опростяване на правилата и инвестициите – над €6 млрд. спестени административни разходи

Нов „Omnibus“ пакет за конкурентоспособност и инвестиции:

Намаляване на административната тежест – цел: –25% до края на мандата, –35% за МСП.

Фокус върху големите компании – освобождаване на ~80% от предприятията от задължения по CSRD; облекчения и за веригите им на доставки.

Отлагане и облекчения в отчетността – докладване по CSRD и таксономията от 2028 г., по-малко и опростени шаблони (–70%).

По-лесна и достъпна устойчивост – възможност за доброволно отчитане и частично съответствие; опростени критерии „Do No Significant Harm“.

Секторни облекчения:

Due diligence (CSDDD):

Опростяване на задълженията – фокус върху директните партньори, проверки на 5 г., по-малко тежести за МСП.

Отлагане на прилагането за най-големите компании до 2028 г.

СВАМ (Механизъм за въглеродна корекция):

Освобождаване на малките вносители (до 50 т/годишно) – 182 000 фирми, предимно МСП.

По-опростени правила за изчисляване и докладване; по-строг контрол срещу заобикаляне.

Европейски компас на конкурентоспособност

Европейската комисия: опростяване на правилата и инвестициите – над €6 млрд. спестени административни разходи

Нов „Omnibus“ пакет за конкурентоспособност и инвестиции:

Инвестиции и финансиране:

InvestEU и други инструменти – мобилизират се още €50 млрд. публични и частни инвестиции.

Опростени изисквания за банки, посредници и получатели – очаквани спестявания от €350 млн.

Насочване на финансирането към иновации, зелена трансформация и умения.

Общ ефект:

Годишни спестявания: ~€6.3 млрд.

Допълнителен инвестиционен капацитет: ~€50 млрд.

По-благоприятна бизнес среда за растеж, иновации и нови работни места, без отклоняване от климатичните цели.

Европейски компас на конкурентоспособност

Премахване на бариерите в единния пазар – повече възможности за бизнеса

Единният пазар дава достъп до **450 млн. потребители** и е вторият по големина в света, но сложните правила често пречат на растежа.

Нова стратегия на ЕК цели опростяване и премахване на бюрокрацията, за да създаде по-силен и достъпен „домашен“ пазар.

Основни мерки:

Премахване на 10-те най-вредни бариери, посочени от бизнеса.

Нов импулс за сектора на услугите – модернизиране на правилата за строителство, пощи и регулирани професии.

Подкрепа за растежа на МСП и нова дефиниция за „малки средни предприятия“ (SMC), които също да ползват облекчения.

Дигитализация – подаване на документи по законодателството на ЕС по електронен път.

По-добро прилагане на правилата – всяка държава да назначи „шерпа“ на единния пазар за контрол и превенция на нови бариери.

Цел:

Намаляване на бюрокрацията с **25% общо** и **35% за МСП** до 2029 г.

Повече възможности за растеж на бизнеса, по-силна защита на потребителите, по-конкурентна Европа.

Европейски компас на конкурентоспособност

Съюз на спестяванията и инвестициите

Какво представлява:

Инициатива на ЕС за свързване на спестяванията на гражданите с продуктивни инвестиции.

Целта е повече избор за спестителите и по-добър достъп до финансиране за бизнеса в цяла Европа.

Защо е нужен:

Европа се нуждае от допълнителни **€750–800 млрд. инвестиции годишно до 2030 г.** (според доклада на Драги), за да посрещне климатичните предизвикателства, технологичните промени, геополитическите рискове и растящите нужди в отбраната.

Голямата част от тези нужди са при МСП и иновативни компании, които не могат да разчитат единствено на банково финансиране.

Какво ще постигне:

Създаване на интегрирани капиталови пазари и допълване на банковата система.

Ново финансиращо „екосистемно“ пространство в подкрепа на стратегическите цели на ЕС.

Увеличаване на възможностите за гражданите да трупат богатство и за компаниите – да растат.

Европейски компас на конкурентоспособност

Съюз на уменията

Инвестиране в хора за конкурентен ЕС

ЕС се нуждае от квалифицирани хора, за да отговори на новите предизвикателства и да остане конкурентоспособен. Но докато изискванията за работни места се променят, много служители не успяват да се адаптират, а фирмите не могат да намерят нужните таланти. Тези пропуски в уменията и работната сила спъват европейската конкурентоспособност. Затова Европейската комисия въвежда **Съюз на уменията** – план за подобряване на качествено образование, обучение и учене през целия живот.

Цели на инициативата

Осигуряване на по-високо ниво на базови и напреднали умения

Даване на възможности за често обновяване на уменията

Улесняване на наемането на служители в целия ЕС

Привличане, развиване и задържане на топ таланти в Европа

Европейски компас на конкурентоспособност

E3G

„Един на всеки пет възрастни има затруднения с четене и писане“

„Един на всеки четирима 15-годишни изостава в четене, математика и наука“

„Близо четири от всеки пет МСП не могат да намерят нужните кадри“

Европейски компас на конкурентоспособност

Основни компоненти на Съюза на уменията

Изграждане на умения за качествен живот и работа

Пилотна схема за базови умения (четене, математика, наука, дигитални умения)

Подобряване на STEM уменията и насърчаване на жени в тези области

Нов стратегически план за професионално образование и обучение (VET)

Редовно надграждане и преквалификация

Разширяване на подхода с **микро-креденциали** за гъвкаво обучение

Подкрепа на *Пакт за умения* в стратегически сектори

Пилотиране на „гаранция за умения“ за застрашени от безработица хора

Свободно движение на умения

Инициатива за портируемост на квалификациите в ЕС

Работа по европейска степен, нов европейски VET диплом, укрепване на алианси университети / центрове за професионално обучение

Европейски компас на конкурентоспособност

Основни компоненти на Съюза на уменията

Привличане и задържане на таланти

Създаване на **Европейски пул за таланти** за кандидатстване отвън ЕС

Визова стратегия за студенти, квалифицирани работници и изследователи

„Choose Europe“ инициатива за задържане на талант

Управление и координация

Обсерватория за европейска интелигентност по умения

Високо ниво на съвет (European Skills High-Level Board) с участието на бизнес, образователни и социални партньори

Интеграция на умения и образование в Европейския семестър като ключова препоръка

Чистият индустриален пакт (Clean Industrial Deal) – Основни елементи

Достъпна енергия

- > Ускорено внедряване на чиста енергия и електрификация
- > Завършване на вътрешния енергиен пазар чрез физически връзки
- > По-ефективно използване на енергията и намаляване на зависимостта от вносни изкопаеми горива

Насърчаване на търсенето на чисти продукти

- > **Акт за ускоряване на индустриалната декарбонизация** – въвеждане на критерии „устойчивост, устойчивост на шокове, произведено в Европа“ в обществени и частни поръчки
- > Преразглеждане на рамката за обществени поръчки през 2026 г.

Чистият индустриален пакт (Clean Industrial Deal) – Основи елементи

Достъпна енергия

- > Ускорено внедряване на чиста енергия и електрификация
- > Завършване на вътрешния енергиен пазар чрез физически връзки
- > По-ефективно използване на енергията и намаляване на зависимостта от вносни изкопаеми горива

Насърчаване на търсенето на чисти продукти

- > **Акт за ускоряване на индустриалната декарбонизация** – въвеждане на критерии „устойчивост, устойчивост на шокове, произведено в Европа“ в обществени и частни поръчки
- > Преразглеждане на рамката за обществени поръчки през 2026 г.

Финансиране на чистия преход

- > Нов **рамков режим за държавна помощ** за ускорено одобрение на зелени инвестиции
- > Укрепване на **Иновационния фонд** и създаване на **банка за индустриална декарбонизация**, целяща €100 млрд.
- > Нови конкурси по **Horizon Europe** и промени в **InvestEU**, мобилизиращи още €50 млрд. за чисти технологии

Чистият индустриален пакт (Clean Industrial Deal) – Основни елементи

Кръговост и достъп до суровини

- > Механизъм за обединяване на търсенето на критични суровини
- > **Европейски център за суровини** за съвместни покупки и по-добри условия
- > **Акт за кръгова икономика (2026)**, целящ 24% кръговост на материалите до 2030 г.

Действие на глобално ниво

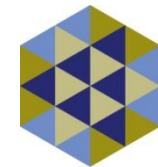
- > Партньорства за чиста търговия и инвестиции
- > Засилване на търговската защита и инструментите за сигурност
- > Усъвършенстване на **Механизма за въглеродна корекция на границата (СВАМ)**

Умения и качествени работни места

- > **Съюз на уменията** – инвестиции в работници, нови умения, качествена заетост
- > Erasmus+ – до €90 млн. за образование и обучение в ключови сектори

Хоризонтални елементи

- > Намаляване на бюрокрацията
- > Пълно използване на мащаба на единния пазар
- > Насърчаване на качествена заетост
- > По-добра координация между ЕС и държавите членки

E3G

Това допълва пакета **Fit for 55** и съществуващите политики

По силата на Европейския климатичен закон ЕС има ангажимент **–55% емисии до 2030 г. (спрямо 1990 г.)** и пълна климатична неутралност до 2050 г

„*Fit for 55*“ включва множество директиви и регламенти като разширяване на **Схемата за търговия с емисии (EU ETS)** към авиация, корабоплаване, сгради и наземен транспорт)

42.5%/45% ВЕИ

нови стандарти за автомобилите

Социален климатичен фонд, който подкрепя уязвими домакинства и малки бизнеси при покачване на енергийните цени.

СВАМ – облагане на въглеродните емисии при вносните стоки, за да се избегне изнасяне на замърсяването извън ЕС и да се осигури равнопоставеност с външни конкуренти, които не интернализират цената на парниковите газове

Как се допълват Fit for 55 и Чистият индустриален пакт?

Fit for 55 задава общите рамкови условия и задължения за намаляване на емисиите, докато Компасът и Чистият пакт осигуряват инструменти за индустрията да се адаптира. Чрез:

- > повишаването на цените на пазара на еисии (ETS) прави зелените инвестиции по-неотложни като дава ценови сигнал и опитва да горибира външния ефект
- > преференциален режим и държавна помощ за „зелена“ индустрия да се одобряват по-бързо
- > преференциални критерии за продукти „Произведено в Европа“ (в бъдещи обществени поръчки) гарантират, че преминаването към чисти технологии прави европейските компании по-конкурентоспособни на вътрешния пазар

Federal Ministry
for Economic Affairs
and Climate Action

European
Climate Initiative
EUKI

E3G

Този проект е част от Европейската инициатива за климата (EUKI). EUKI е инструмент за финансиране на проекти от Федералното министерство на околната среда, природата и ядрената безопасност на Германия (BMU). Конкурсът за идеи за проекти на EUKI сеосъществява от Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH. Основната цел на EUKI е да насърчава сътрудничеството в областта на климата в рамките на Европейския съюз (ЕС) с цел смекчаване на емисиите на парникови газове.

Мненията, представени в тази презентация, са единствено отговорност на авторите и не отразяват непременно гледните точки на Федералното министерство на околната среда, опазването на природата и ядрената безопасност (BMU).

E3G

За E3G

E3G е независим аналитичен център (think tank) за климатичните промени с глобален поглед. Работим на предната линия на климатичния дневен ред, като преодоляваме бариерите и развиваме решения за сигурен климат. Нашата цел е да превръщаме климатичната политика, икономика и регулации в конкретни действия.

E3G изгражда широки коалиции за постигане на сигурен климат, като работи в тясно сътрудничество с партньори с подобно мислене от правителството, политиката, гражданското общество, науката, медиите, обществени фондации и други, за да се постигне реална промяна.

- Повече информация можете да намерите на: www.e3g.org

